

แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชน
ตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา*
THE GUIDELINE FOR COMPETENCY PROMOTION ON SURPLUS
VALUE OF COMMUNITY INNOVATION, KHLONGDAN FLOATING
MARKET, KHLONGDAN SUB DISTRICT, RANOT DISTRICT,
SONGKHLA PROVINCE

สุริยา ล่องแก้ว

Suriya Longkaew

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

กัณฑ์ณ นุทองแก้ว

Kantaphon Nuthongkaew

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

E-mail: suchaart90739@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาถึงศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 1,218 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเคร์จีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 291 คน และสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 21 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า: 1) ระดับแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดนตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.078$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านศักยภาพชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.354$) รองลงมา ได้แก่ ด้านนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 3.066$) และด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม ($\bar{X} = 3.017$) ส่วนด้านประสิทธิภาพทางการตลาดและการกระจายผลผลิตของชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.968$) เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า การส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดนตำบลคลอง

* Received 8 March 2020; Revised 25 March 2020; Accepted 15 April 2020

แดน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับปานกลาง 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน โดยที่ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ต้องมีกิจกรรมที่ส่งเสริมจากจังหวัด และการโปรโมทกิจกรรมในวงกว้าง ท้องถิ่นต้องปรับปรุง ภูมิทัศน์ที่ชำรุดทรุดโทรม ควรได้รับการปรับปรุง ซ่อมแซมตั้งแต่ประตูทางเข้า ไฟฟ้าแสงสว่าง ความสะอาดบริเวณพื้นที่ ถนนหนทางไม่สะดวก ส่งเสริมการรวมกลุ่มจากกลุ่มเล็ก ๆ ไปสู่กลุ่มใหญ่ ต้องมีการแปรรูปสินค้า

คำสำคัญ: การส่งเสริมศักยภาพ, การสร้างมูลค่าเพิ่ม, นวัตกรรมวิสาหกิจชุมชน

Abstract

There are two objectives of this research were as follows 1) to study on guideline for competency promotion on surplus value of community innovation, Khlongdan Floating Market, Khlongdan sub district, Ranot district, Songkhla province. 2) To study on suggestion for guideline for competency promotion on surplus value of community innovation, Khlongdan Floating Market, Khlongdan sub district, Ranot district, Songkhla province. The population were composed for 1,218 persons, sample size by Krejcie and Morgan's table measurement, the samples were about 291 persons, and in-dept interview from 21 key informants.

The findings are as follows: 1) The guideline for competency promotion on surplus value of community innovation, Khlongdan Floating Market, Khlongdan sub district, Ranot district, Songkhla province by overview is at moderate level for all aspects ($\bar{x} = 3.078$) when considered in each domain found the domain of community competency is the highest mean ($\bar{x} = 3.354$) follow by domain of community innovation ($\bar{x} = 3.066$) domain of surplus value ($\bar{x} = 3.017$) and domain of market and product supplying is the lowest mean ($\bar{x} = 2.968$) respectively. When considered in terms of sexes, ages, degrees of education and occupations found that there are moderate level by overview. 2) The suggestions on guideline for competency promotion on surplus value of community innovation, Khlongdan Floating Market, Khlongdan sub district, Ranot district, Songkhla province found that; there must have activity for promotion from provincial office and to have more wide, the local must be promoted, the damage location must be repair i.e. gate, electricity, field, road. To promote for

collective from small group into large group. there must be integrated product and add more marketing lanes. There must have variety of products.

Keyword: Competency Promotion, Surplus Value, Community Innovation

บทนำ

การสร้างความสามารถ ในการแข่งขัน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการ ที่ให้สามารถแข่งขันได้ เกิดความยั่งยืน ประชาชน มีคุณภาพชีวิต และมีรายได้ที่ดีขึ้น รวมทั้งเสริมสร้าง ความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2561) ใช้จุดแข็งของชุมชนทางด้านวัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญา เชื่อมโยงสู่ภาคการผลิตและบริการในการสร้างสัญลักษณ์และขยายโอกาสทางการตลาด รวมถึง เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค เพิ่มรายได้แก่ชุมชน ส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสาน ภูมิปัญญาไทยให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่เป็นทั้งสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจทั้ง ของชาวชุมชนและบุคคลทั่วไป มีการประกอบกิจการค้าขาย การละเล่น ต่าง ๆ มากมายที่ สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาสถานที่แห่งนี้ แต่เมื่อวันเวลาผ่านไป สิ่งต่าง ๆ ของชุมชนคลองแดนก็ยังคงเป็นแบบเดิม ๆ ทำให้นักท่องเที่ยวต่าง ๆ ลดน้อยลงไป เพราะเหตุที่สภาพความเป็นเดิม ๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือได้รับการพัฒนาปรับเปลี่ยน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางส่งเสริมศักยภาพการสร้าง มูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิถีชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ตลอดถึงแนวทางการส่งเสริมการนำนวัตกรรมวิถีชุมชนมาใช้ในชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในสถานที่แห่งนี้ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิถีชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิถีชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) คือ ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

(ส่งศรี ชมภูวงศ์, 2554) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการทำวิจัยเชิงคุณภาพ

1.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน คณะกรรมการตลาดริมน้ำคลองแดน และประชาชนทั่วไป รวมทั้งสิ้น 21 รูป/คน สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยทำการสัมภาษณ์พร้อมกันกับการทำวิจัยเชิงปริมาณ

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 ศึกษาจากเอกสาร เป็นการค้นคว้าวิจัยจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารตำรา วารสาร บทความทางวิชาการ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิถีตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอร่อนฉิม จังหวัดสงขลา

2.2 ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม โดยสร้างแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามความคิดเห็นระดับแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิถีตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอร่อนฉิม จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิถีชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอร่อนฉิม จังหวัดสงขลา” สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ที่ตอบแบบส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีจำนวน 224 คน (ร้อยละ 77.00) มีอายุระหว่าง 21 – 60 ปี มากสุด มีจำนวน 248 คน (ร้อยละ 85.20) มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มากสุด มีจำนวน 287 คน (ร้อยละ 98.60) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มากสุด มีจำนวน 156 คน (ร้อยละ 53.60)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิถีชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอร่อนฉิม จังหวัดสงขลา

ระดับแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิถีชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอร่อนฉิม จังหวัดสงขลา โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงระดับแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิถีชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน จากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

2.1 ด้านศักยภาพชุมชน ($\bar{X} = 3.354$) มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการสร้างเสริมศักยภาพ ช่วยแบ่งเบาภาระรายจ่ายในครัวเรือนให้กับคนในชุมชน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการทำตลาดริมน้ำคลองแดน

2.2 ด้านนวัตกรรมชุมชน ($\bar{X} = 3.066$) มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการเชื่อมโยงเส้นทางในการท่องเที่ยว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการสร้างและพัฒนาบุคลากร ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนและมีการพัฒนาอาชีพ เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง

2.3 ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม ($\bar{X} = 3.017$) มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการนำผลิตผลทางการเกษตรมาแปรรูปจากลักษณะเดิมไปเป็นกระบวนการผลิตที่ไม่ซับซ้อน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีกระบวนการแปรรูปและถนอมอาหารเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้สินค้ามีราคาและมูลค่ามากกว่าที่เคยมี ความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ที่สืบค้นได้

2.4 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.983$) มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการเพิ่มช่องทางการเข้าถึง ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน และมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

2.5 ด้านประสิทธิภาพทางการตลาด และการกระจายผลผลิตของชุมชน ($\bar{X} = 2.968$) มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการขยายช่องทางการตลาดรองรับสินค้าทางการเกษตรที่ได้มาตรฐานเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าและการจัดการด้านการขนส่งทางการเกษตร มีการปรับปรุงตลาดสินค้าเกษตรทุกระดับให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก และมีจุดเด่นในด้านจัดจำหน่ายสินค้า และมีการวางระบบการขายและการกระจายสินค้าอย่างครบวงจรพร้อมทั้งการใช้มาตรการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบต่าง ๆ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการพัฒนาสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

3. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

3.1 จำแนกตามเพศ พบว่า ระดับแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางทั้งเพศชายและเพศหญิง

3.2 จำแนกตามอายุ พบว่า ระดับแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางทุกช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.3 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทุกระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.4 จำแนกตามอาชีพ พบว่า ระดับแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทุกอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

4. ผลการรวบรวมข้อเสนอและแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา สรุปได้ดังนี้

ผู้วิจัยเรียงลำดับผลการรวบรวมข้อเสนอและแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน จากค่าความถี่มากไปหาค่าความถี่น้อย ดังนี้

4.1 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีค่าความถี่มากที่สุด โดยที่ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ต้องมีกิจกรรม ที่ส่งเสริมจากจังหวัด และการโปรโมทกิจกรรมในวงกว้าง ท้องถิ่นต้องส่งเสริมตลาดริมน้ำให้มากกว่านี้ เช่น การโฆษณาตลาดน้ำ ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน ให้มีหลากหลายรูปแบบ เช่น ท่งนา สวนเกษตร ฟาร์มแพะ หมู่บ้านประมง

4.2 ด้านศักยภาพชุมชน โดยที่ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ภูมิทัศน์ที่ชำรุดทรุดโทรม ควรได้รับการปรับปรุง ซ่อมแซมตั้งแต่ประตูทางเข้า ไฟฟ้าสว่าง หล่ยารกปกคลุมทางเป็นหลุมเป็นบ่อ ส่งเสริมการรวมกลุ่มจากกลุ่มเล็ก ๆ ให้ได้ผลแล้วค่อยพัฒนาไปสู่กลุ่มใหญ่ ควรส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในด้านอาชีพจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อจะได้ต่อยอดอาชีพต่อไป

4.3 ด้านประสิทธิภาพทางการตลาดและการกระจายผลผลิตของชุมชน โดยที่ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ความนิยมลดน้อยถอยลง ต้องมีการแปรรูปสินค้า และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายอื่น ๆ มีความหลากหลายของสินค้า ติดตามจำหน่ายสินค้าในรูปแบบใหม่ ต้องพัฒนาจุดขายใหม่

4.4 ด้านนวัตกรรมวิสาหกิจชุมชน โดยที่ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า แหล่งเรียนรู้ตลาดริมน้ำคลองแดนมีคุณค่าที่ควรสืบสาน จากรุ่นสู่รุ่น เช่น ช่างไม้ โนราห์ ดนตรี เรือควรสืบสานวิถีชีวิตให้รุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป จัดหาแหล่งนวัตกรรมวิสาหกิจยังไม่ทั่วถึง ต้องสำรวจแหล่งเรียนรู้ และนำมาประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลค่าเพิ่ม

4.5 ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยที่ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สถานการณ์เศรษฐกิจตลอดจนกระแสความนิยมมีผลต่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม ความนิยมลดลง

ทำให้การสร้างมูลค่าเพิ่มลดลง ขาดหน่วยงานที่เข้าใจวัตถุประสงค์ในชุมชน ขาดผู้นำที่มีคุณภาพที่เสียสละอย่างจริงจัง

อภิปรายผล

1. การส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิถีชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ชี้ให้เห็นว่า ตลาดริมน้ำคลองแดน เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นเป็นทรัพยากรของชุมชน ที่คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและดำรงรักษาไว้ จำเป็นที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยการพัฒนาและการบริการให้มีคุณภาพมาตรฐาน และมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีความปลอดภัย สะอาด พัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มีใจพร้อมให้บริการ และการเข้าถึงแหล่งตลาดริมน้ำคลองแดนให้มีความสะดวก โดยมีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการคมนาคมที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ สายันท์ ชลสาคร ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า การส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิถีชุมชน ควรศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ของชุมชนแล้วดำเนินการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมวิถีชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วม (สายันท์ ชลสาคร, 2562) อัจฉรา แก้วหนูนวล ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเมื่อมีการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จะต้องรักษาและดูแลสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ต้องร่วมกันใส่ใจดูแล ผลกระทบที่ชาวชุมชนนำออกมาจำหน่ายจะต้องสดใหม่ มีคุณภาพที่ดี ถูกหลักอนามัย ถือว่าเป็นเรื่องดีที่จะต้องร่วมกันพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป (อัจฉรา แก้วหนูนวล, 2562) สอดคล้องกับแนวคิดของ ฐนันต์ศักดิ์ บวรนนท์กุล กล่าวว่า การเสริมสร้างศักยภาพก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ เป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาทั้งความคิด การดำเนินการ และทักษะ ที่มุ่งเน้นการทำความเข้าใจ ขจัดปัญหาอุปสรรคให้ตระหนักถึงเป้าหมายของพวกเขาในการพัฒนา เพื่อให้บรรลุผล และเกิดความยั่งยืน (ฐนันต์ศักดิ์ บวรนนท์กุล, 2557) สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนาและคณะ ได้กล่าวไว้ว่า ความพร้อมของชุมชนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) ด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การขนส่งและการสื่อสาร แสดงถึงศักยภาพของชุมชนในพื้นที่ เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวมีความสำคัญที่จะดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว และรองรับการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว การที่ปัจจัยเหล่านี้ยังไม่มีความพร้อมแสดงว่ายังขาด “ศักยภาพ” และจำเป็นที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนาและคณะ, 2542) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิพิณ ไทยกมล ได้วิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาชุมชนตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว คือ การจัดการอย่างมีความรับผิดชอบ กระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้

และการมีส่วนร่วม จากปัจจัยดังกล่าว ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญคือ จำเป็นต้องมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่นที่พัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ทางเดินศึกษาธรรมชาติและระบบกำจัดของเสีย (อิทธิพล ไทยกมล, 2544) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพาพร ไตรบรรณ ได้ทำการศึกษา แนวทาง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา: หมู่บ้านอรัญญิก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า 1) นโยบายการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐยังไม่สามารถดำเนินการพัฒนาได้อย่างเต็มที่ โดยหน่วยงานภาครัฐควรมีการร่วมมือกับชาวบ้านในหมู่บ้านอรัญญิก เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามที่มุ่งหวัง 2) ชาวบ้านในหมู่บ้านอรัญญิกยังขาดการมีส่วนร่วมและขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรจัดหาบุคคลที่มีความรู้ทางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวมาอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้าน 3) ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นและคนในหมู่บ้านจะรับจ้างตีมีด ส่งให้กับร้านค้ามีดภายในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการกระจายรายได้และเป็นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 4) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นั้นมีทัศนคติในเชิงบวกต่อปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการเดินทาง ด้านความสะอาด ด้านการกำจัดขยะและด้านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ส่วนปัจจัยที่รองลงมาที่นักท่องเที่ยวมีทัศนคติว่าควรปรับปรุงเพิ่มเติม ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ด้านอาหารและเครื่องดื่ม ด้านการบริการการท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะ คือ หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนโดยให้คนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการรับรู้การพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านและควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น (ทิพาพร ไตรบรรณ, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชายชาญ ปฐมกาญจนา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในตลาดบางหลวงอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ชายชาญ ปฐมกาญจนา, 2558) แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ สุภาพร คำภีระ ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและประวัติศาสตร์หมู่บ้านสันติสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลขุนควร อำเภอบาง จังหวัดพะเยา พบว่า ศักยภาพและสภาพปัจจุบันของพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (สุภาพร คำภีระ, 2559)

2. แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตวิถีชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ดังนี้

2.1 ด้านศักยภาพชุมชน มีแนวทางการส่งเสริมคือ ควรได้รับการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่ขรุขระทรุดโทรม ซ่อมแซมตั้งแต่ประตูทางเข้า ไฟฟ้าสว่าง หลักรกปกคลุม ทางเป็นหลุมเป็นบ่อ ส่งเสริมการรวมกลุ่มจากกลุ่มเล็ก ๆ ให้ได้ผลแล้วค่อยพัฒนาไปสู่กลุ่มใหญ่

ควรส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในด้านอาชีพจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อจะได้ต่อยอดอาชีพ ต่อไป

2.2 ด้านประสิทธิภาพทางการตลาดและการกระจายผลผลิตของชุมชน มีแนวทางส่งเสริมคือ ต้องมีการแปรรูปสินค้า และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายอื่น ๆ มีความหลากหลายของสินค้า ติดตามจำหน่ายสินค้าในรูปแบบใหม่ ต้องพัฒนาจุดขายใหม่

2.3 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีแนวทางส่งเสริมคือ ต้องมีกิจกรรมที่ส่งเสริมจากจังหวัด และการโปรโมทกิจกรรมในวงกว้าง ท้องถิ่นต้องส่งเสริมตลาดริมน้ำให้มากกว่านี้ เช่น การโฆษณาตลาดน้ำ ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน ให้มีหลากหลายรูปแบบ เช่น ทุ่งนา สวนเกษตร ฟาร์มแพะ หมู่บ้านประมง

2.4 ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม มีแนวทางส่งเสริมคือ สถานการณ์เศรษฐกิจตลอดจนกระแสความนิยมมีผลต่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม ความนิยมลดลงทำให้การสร้างมูลค่าเพิ่มลดลง ขาดหน่วยงานที่เข้าใจวัตถุประสงค์ในชุมชน ขาดผู้นำที่มีคุณภาพ ที่เสียสละอย่างจริงจัง จึงต้องการส่งเสริมภาวะผู้นำชุมชน ของบุคคลภายในชุมชนเอง

2.5 ด้านนวัตกรรมชุมชน มีแนวทางส่งเสริมคือ แหล่งเรียนรู้ตลาดริมน้ำคลองแดนมีคุณค่าที่ควรสืบสาน จากรุ่นสู่รุ่น เช่น ช่างไม้ โนราห์ ดนตรี เรือ ควรสืบสานวิถีชีวิตให้รุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป จัดหาแหล่งนวัตกรรมที่ยังไม่ทั่วถึง ต้องสำรวจแหล่งเรียนรู้ และนำมาประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลค่าเพิ่ม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการสร้างนวัตกรรมการผลิตและการบริการ เพื่อให้เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งในชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก จะต้องมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ รวมทั้งเสริมสร้าง ความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชนโดยการใช้จุดแข็งของชุมชนทางด้านวัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาเชื่อมโยงสู่ภาคการผลิตและบริการ

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. ควรกำหนดรูปแบบแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน เป็นนโยบายของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน

2. ควรค้นหารูปแบบที่เหมาะสมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ที่เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยในประเด็นการพัฒนากลยุทธ์ในการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่ม นวัตกรรมชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน
2. ควรวิจัยการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่มนวัตกรรมชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน กับความสัมพันธ์ทางสังคมนวัตกรรมชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2561). *คู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย. เข้าถึงได้จาก <http://yala.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/47/2018/05/คู่มือ-OTOP-นวัตวิถี.pdf>
- ชายชาญ ปฐมกาญจนาน. (2558). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 26(1), 118-129.
- ฐนันต์ศักดิ์ บวรนนท์กุล. (2557). การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 6(2), 186-193.
- ทิพาพร ไตรบรรณ. (2557). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ทัศนศึกษา หมู่บ้านอรัญญิก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และคณะ. (2542). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช: วีพีเอส.
- สายัณห์ ชลสาคร. (11 มกราคม 2562). แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่ม นวัตกรรมชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. (สุรียา ล่องแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)
- สุภาพร คำภีระ. (2559). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและประวัติศาสตร์หมู่บ้านสันติสุข ขององค์การบริหารส่วนตำบลขุนควร อำเภอบาง จังหวัดพะเยา*. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2562 จาก <http://newtdc.thailis.or.th/docview.aspx?tdcid=6633>

อัจฉรา แก้วหนูนวล. (11 มกราคม 2562). แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่ม
นวัตกรรมวิถีสวนชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา.
(สุริยา ล่องแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

อิทธิพล ไทยกมล. (2544). ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์:
กรณีศึกษาชุมชนตำบลหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร. ใน *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.